

Focus op werkbaar werk

Mei 2004

Nulmeting Vlaamse werkbaarheidsmonitor

Indicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt 2004

In het Pact van Vilvoorde (2001) spraken de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners af dat de arbeidskwaliteit erop vooruit moet gaan en dat ze werk willen maken van een beleid dat gericht is op meer 'werkbaar werk'. De SERV engageerde zich voor de levering van het scorebord en brengt de werkbaarheid anno 2004 cijfermatig in beeld.

STV-peiling bij 20.000 Vlaamse werknemers

"Dankzij een verhoging van de kwaliteit van de arbeid, de kwaliteit van de arbeidsorganisatie en de kwaliteit van de loopbaan is in 2010 werkzaam worden en blijven voor iedereen aantrekkelijk. In 2010 ligt de werkbaarheidsgraad substantieel hoger", zo luidt doelstelling 4 van het Pact van Vilvoorde. Om dit engagement te kunnen opvolgen heeft de SERV het initiatief genomen om een kwalitatief hoogstaande werkbaarheidsmonitor te ontwikkelen. Zijn onderzoekscel STV-Innovatie & Arbeid kreeg de opdracht om een wetenschappelijk gevalideerde indicatorenset te ontwikkelen en een nulmeting te organiseren als basis voor een monitoring-systeem. Het project werd financieel ondersteund door de Vlaamse minister voor Werkgelegenheid en Toerisme, die via het VIONA-onderzoeksprogramma en het Europees Sociaal Fonds de nodige financiële middelen mobiliseerde. In samenspraak met een team van experts werden voor de Vlaamse werkbaarheidsmonitor vier facetten van werkbaar werk als relevant weerhouden: werkstress ('psychische vermoeidheid'), motivatie ('welbevinden in het werk'), leermogelijkheden ('kansen op competentie-ontwikkeling') en werk-privé-balans ('combinatie arbeid en gezin').

In februari 2004 kregen 20.000 Vlaamse werknemers een vragenlijst in de brievenbus. Zes op tien werkten mee aan de bevraging. Dit is een zeer hoge respons voor dit type van onderzoek en geeft ook aan dat de doorsnee werknemer het onderwerp zeer relevant vindt en werkelijk begaan is met de kwaliteit van zijn job.

Op basis van deze omvangrijke survey-databank konden voor de Vlaamse arbeidsmarkt representatieve indicatoren worden berekend.

Werkstress, motivatie, leermogelijkheden en werk-privé-balans bij de werkende Vlaming

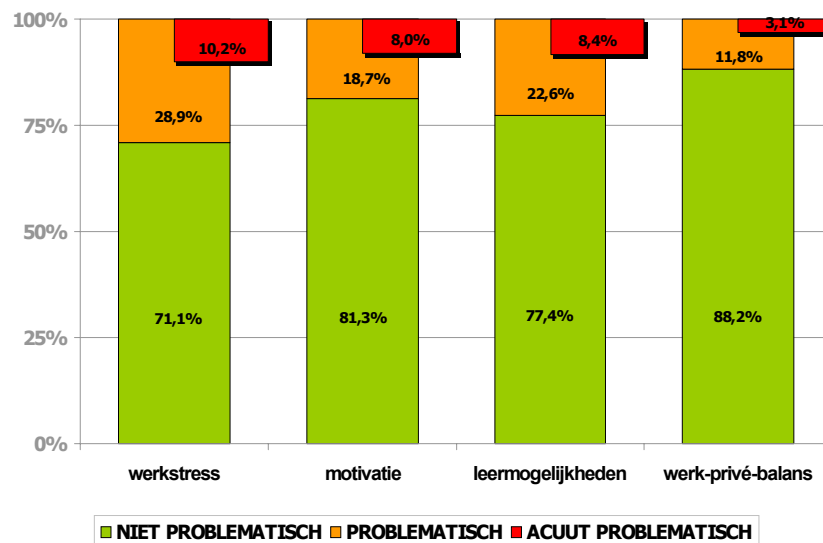
Voor de vier werkbaarheidsaspecten stellen zich bij een ruime meerderheid van Vlaamse werknemers geen problemen: bij negen op tien werknemers is de balans tussen werk en privé-

leven in evenwicht, zeven op tien heeft geen werkstress en ongeveer vier op vijf krijgt voldoende leermogelijkheden en kampt niet met motivatieproblemen.

Om een preventief beleid te ontwikkelen komt het er evenwel vooral op aan om knelpunten te detecteren en die zijn er uiteraard ook op het vlak van 'werkbaar werk'.

Figuur 1 Werkbaarheidsindicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt 2004
(% van werknemers)

Op het vlak van **werkstress** verkeert 28,9% van de Vlaamse werknemers in een problematische situatie en 10,2% in een acut problematische situatie: het gaat om werknemers die abnormaal langdurig moeten recupereren van hun arbeidsprestaties en daardoor een verhoogd risico lopen op gezondheidsproblemen ('problematisch') of reeds effectief geconfronteerd worden met functioneringsbeperkingen ('acut problematisch'). In absolute termen gaat het om 600.000 werknemers met werkstressklachten, 210.000 daarvan worden geconfronteerd met acute werkstress.

Voor **motivatie** bevindt 18,7% van de Vlaamse werknemers zich in een problematische situatie en 8,0% in een acut problematische situatie: het gaat om werkenden die hun job niet (langer) als boeiend ervaren en nauwelijks intrinsiek gemotiveerd betrokken zijn op de normale taakuitvoering ('problematisch') of zelfs sterk gedemotiveerd zijn en daardoor niet meer naar behoren functioneren in hun job ('acut problematisch'). In absolute termen gaat het om 390.000 werknemers met motivatieproblemen; 165.000 daarvan zijn ernstig gedemotiveerd.

De **leermogelijkheden** van 22,6% van de Vlaamse werknemers kunnen als problematisch worden beoordeeld: de inzetbaarheid van deze werknemers op langere termijn wordt gehypothecerd door onvoldoende mogelijkheden van competentie-ontwikkeling in de job; bij 8,4%

van de Vlaamse werknemers, waar (formeel en intrinsieke) leermogelijkheden quasi volledig ontbreken, is de situatie acut problematisch. In absolute termen gaat het om 470.000 werknemers met beperkte leermogelijkheden, voor 175.000 daarvan is de situatie acut problematisch.

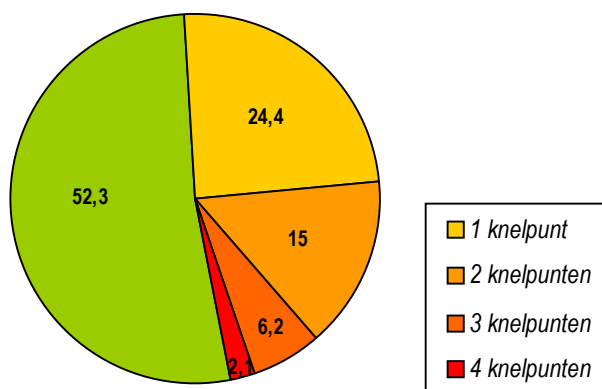
Op het vlak van de **werk-privé-balans** is de situatie van 11,8% van de Vlaamse werknemers problematisch en van 3,1% acut problematisch: het gaat om werkenden waarbij de jobeisen systematisch combinatiemoeilijkheden stellen t.a.v. het gezin en sociaal leven ('problematisch') of zelfs tot een quasi permanent conflict tussen werk- en privé sfeer leiden ('acut problematisch'). Het gaat om 245.000 werknemers (en gezinnen) met combinatiemoeilijkheden, bij 65.000 daarvan is er sprake van een acut werk-privé-conflict.

De werkbaarheidsgraad voor de Vlaamse arbeidsmarkt 2004

De werkstressproblematiek is het (kwantitatief) belangrijkste werkbaarheidsknelpunt op de Vlaamse arbeidsmarkt, gevolgd door onvoldoende leermogelijkheden en motivatieproblemen door een gebrek aan welbevinden in het werk. De combinatie van arbeid en gezin is het minst frequent gerapporteerde werkbaarheidsknelpunt.

Een combinatie-oefening, waarbij wordt nagegaan welk deel van de Vlaamse werknemers geen werkbaarheidsproblemen signaleert dan wel kampt met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten, levert volgende grafiek op:

Figuur 2 Verdeling van werknemers (%) zonder en met (meerdere) werkbaarheidsproblemen

Uit figuur 2 blijkt dat 47,7% van de Vlaamse werknemers met één of meer van de besproken werkbaarheidsproblemen te kampen heeft: bij ongeveer de helft daarvan gaat het om één enkel knelpunt, de andere helft wordt geconfronteerd met twee of meer knelpunten. Iets meer dan de helft (52,3%) van de Vlaamse werknemers rapporteert geen werkbaarheidsproblemen en beoordeelt de job m.a.w. op alle vlakken als 'werkbaar werk'.

Daarmee kan op basis van de WBM-nulmeting de werkbaarheidsgraad voor de Vlaamse arbeidsmarkt anno 2004 op 52,3% worden gecijferd.

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een initiatief van de Vlaamse sociale partners en werd ontwikkeld door STV-Innovatie & Arbeid met de financiële steun van VIONA en het Europees Sociaal Fonds.